

Základy práva

1. Přednáška

Mgr. Ing. Jiří Tobíšek

Literatura

Účinné znění zákonů (viz pomůcky)

Libovolná učebnice práva pro **neprávníky**

Pozor rok vydání nejpozději 2014!

např.

Šíma, A., Suk, M.: Základy práva pro střední a vyšší odborné školy. C. H. Beck

Tomancová J. a kol.: Základy práva (nejen) pro školy. Albert

M. Janků a kol.: Základy práva pro posluchače právnických fakult. C. H. Beck

Pomůcky

Účinné znění zákonů:

<https://www.zakonyprolidi.cz/>

Veřejný rejstřík (**portál ministerstva spravedlnosti**):

[https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-\\$firma](https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-$firma)

Ekonomické subjekty (**portál ministerstva financí – ARES**):

http://www.info.mfcr.cz/ares/ares_es.html.cz

Katastr nemovitostí:

<http://nahlizenidokn.cuzk.cz/>

<https://mapy.cz/>

Právo Evropské Unie:

<http://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm>

Další informační zdroje

Soudy:

<http://nalus.usoud.cz>

<http://www.nsoud.cz>

<http://www.nssoud.cz>

Aktuální informace:

<http://www.epravo.cz>

<http://www.ipravnik.cz>

<http://www.slv.cz>

<http://www.profipravo.cz>

<http://www.juristic.cz>

<http://jinepravo.blogspot.com>

Nový občanský zákoník „NOZ“

- více než **10 let příprav**
- základem je **návrh OZ z roku 1937** a četné zahraniční inspirace (Rakousko, Švýcarsko, Německo, Francie, Quebec)
- mimořádný rozsah - **3 081 paragrafů** (složitá orientace)
- smyslem a účelem je upravit **veškeré soukromoprávní vztahy** v jednom kodexu (výjimky - zákoník práce)

S NOZ se komplexně upravují pravidla pro celý náš život od kolébky po hrob.

pro fyzické osoby

pro právnické osoby

Účinnost: 1. 1. 2014

symbolické číslo 89/2012 Sb. NOZ odkazuje na rok 1989

Struktura nového OZ

Zákon se člení do 5 částí.

Osobním právům se věnují především I. a II. část zákoníku, majetkovým právům III. a IV. část.

V. část má legislativně technickou povahu.

Názvy jednotlivých částí OZ:

I. Obecná část

II. Rodinné právo

III. Absolutní majetková práva

IV. Relativní majetková práva

V. Ustanovení společná, přechodná a závěrečná

Hlavní ideové zásady NOZ

1. příklon k evropským kontinentálním konvencím
2. kategorický rozchod s právními tradicemi totalitarismu (diskontinuita s dosud platným občanským zákoníkem – zákon č. 40/1964 Sb.)
3. vytváření obecného kodexu soukromého práva (rozchod s tradicí samostatných zákonných úprav v soukromém právu)
4. akcentace zásady smluvní volnosti v soukromém právu proti dosud vůdčí zásadě rovnosti
5. osou právní úpravy je člověk a jeho zájmy (na rozdíl od dosavadní hlavní osy právní úpravy, kterou je člověk ve společnosti)
6. základním ideovým zdrojem rekodifikace je vládní návrh občanského zákoníku z roku 1937, který však nebyl v důsledku politických událostí konce 30. let přijat

Struktura nového OZ

Zákon se člení do 5 částí.

Osobním právům se věnují především I. a II. část zákoníku, majetkovým právům III. a IV. část.

V. část má legislativně technickou povahu.

Názvy jednotlivých částí OZ:

I. Obecná část

II. Rodinné právo

III. Absolutní majetková práva

IV. Relativní majetková práva

V. Ustanovení společná, přechodná a závěrečná

OBECNÁ ČÁST

PŘEDMĚT ÚPRAVY A JEJÍ ZÁKLADNÍ ZÁSADY

Soukromé právo

§ 1

- (1) Ustanovení právního řádu upravující vzájemná práva a povinnosti osob vytvářejí ve svém souhrnu soukromé právo. Uplatňování soukromého práva je nezávislé na uplatňování práva veřejného.
- (2) Nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona; zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.

Soukromé právo

§ 2

- (1) Každé ustanovení soukromého práva lze vykládat jenom ve shodě s Listinou základních práv a svobod a ústavním pořádkem vůbec, se zásadami, na nichž spočívá tento zákon, jakož i s trvalým zřetelem k hodnotám, které se tím chrání. Rozejde-li se výklad jednotlivého ustanovení pouze podle jeho slov s tímto příkazem, musí mu ustoupit.
- (2) Zákonnému ustanovení nelze přikládat jiný význam, než jaký plyne z vlastního smyslu slov v jejich vzájemné souvislosti a z jasného úmyslu zákonodárce; nikdo se však nesmí dovolávat slov právního předpisu proti jeho smyslu.
- (3) Výklad a použití právního předpisu nesmí být v rozporu s dobrými mravy a nesmí vést ke krutosti nebo bezohlednosti urážející obyčejné lidské cítění.

Soukromé právo

§ 3

(1) Soukromé právo chrání důstojnost a svobodu člověka i jeho přirozené právo brát se o vlastní štěstí a štěstí jeho rodiny nebo lidí jemu blízkých takovým způsobem, jenž nepůsobí bezdůvodně újmu druhým.

(2) Soukromé právo spočívá zejména na zásadách, že

a) každý má právo na ochranu svého života a zdraví, jakož i svobody, cti, důstojnosti a soukromí,

b) rodina, rodičovství a manželství požívají zvláštní zákonné ochrany,

c) nikdo nesmí pro nedostatek věku, rozumu nebo pro závislost svého postavení utrpět nedůvodnou újmu; nikdo však také nesmí bezdůvodně těžít z vlastní neschopnosti k újmě druhých,

Soukromé právo

(2) Soukromé právo spočívá zejména na zásadách, že

...

d) daný slib zavazuje a smlouvy mají být splněny,

e) vlastnické právo je chráněno zákonem a jen zákon může stanovit, jak vlastnické právo vzniká a zaniká, a

f) nikomu nelze odepřít, co mu po právu náleží.

(3) Soukromé právo vyvěrá také z dalších obecně uznaných zásad spravedlnosti a práva.

§ 4

- (1) Má se za to, že každá svéprávná osoba má rozum průměrného člověka i schopnost užívat jej s běžnou péčí a opatrností a že to každý od ní může v právním styku důvodně očekávat.
- (2) Činí-li právní řád určitý následek závislým na něčí vědomosti, má se na mysli vědomost, jakou si důvodně osvojí osoba případu znalá při zvážení okolností, které jí musely být v jejím postavení zřejmé.

§ 5

- (1) Kdo se veřejně nebo ve styku s jinou osobou přihlásí k odbornému výkonu jako příslušník určitého povolání nebo stavu, dává tím najevo, že je schopen jednat se znalostí a pečlivostí, která je s jeho povoláním nebo stavem spojena. Jedná-li bez této odborné péče, jde to k jeho tíži.

§ 5

(2) Proti vůli dotčené strany nelze zpochybnit povahu nebo platnost právního jednání jen proto, že jednal ten, kdo nemá ke své činnosti potřebné oprávnění, nebo komu je činnost zakázána.

§ 6

- (1) Každý má povinnost jednat v právním styku poctivě.
- (2) Nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého nebo protiprávního činu. Nikdo nesmí těžit ani z protiprávního stavu, který vyvolal nebo nad kterým má kontrolu.

§ 7 Má se za to, že ten, kdo jednal určitým způsobem, jednal poctivě a v dobré víře.

§ 8 Zjevné zneužití práva nepožívá právní ochrany.

§ 9

- (1) Občanský zákoník upravuje osobní stav osob.
- (2) Soukromá práva a povinnosti osobní a majetkové povahy se řídí občanským zákoníkem v tom rozsahu, v jakém je neupravují jiné právní předpisy.

K zvyklostem lze hledět tehdy, dovolává-li se jich zákon.

§ 10

- (1) Nelze-li právní případ rozhodnout na základě výslovného ustanovení, posoudí se podle ustanovení, které se týká právního případu co do obsahu a účelu posuzovanému právnímu případu nejbližšího.
- (2) Není-li takové ustanovení, posoudí se právní případ podle principů spravedlnosti a zásad, na nichž spočívá tento zákon, ...

Soukromé právo

Ochrana soukromých práv

- § 12 Každý, kdo se cítí ve svém právu zkrácen, může se domáhat ochrany u orgánu vykonávajícího veřejnou moc (dále jen „orgán veřejné moci“). Není-li v zákoně stanoveno něco jiného, je tímto orgánem veřejné moci soud.
- § 13 Každý, kdo se domáhá právní ochrany, může důvodně očekávat, že jeho právní případ bude rozhodnut obdobně jako jiný právní případ, který již byl rozhodnut a který se s jeho právním případem shoduje v podstatných znacích; byl-li právní případ rozhodnut jinak, má každý, kdo se domáhá právní ochrany, právo na přesvědčivé vysvětlení důvodu této odchylky.

§ 14

- (1) Každý si může přiměřeným způsobem pomoci k svému právu sám, je-li jeho právo ohroženo a je-li zřejmé, že by zásah veřejné moci přišel pozdě.
- (2) Hrozí-li neoprávněný zásah do práva bezprostředně, může jej každý, kdo je takto ohrožen, odvrátit úsilím a prostředky, které se osobě v jeho postavení musí jevit vzhledem k okolnostem jako přiměřené.
Směřuje-li však svépomoc jen k zajištění práva, které by bylo jinak zmařeno, musí se ten, kdo k ní přikročil, obrátit bez zbytečného odkladu na příslušný orgán veřejné moci.

OSOBY

§ 15

- (1) Právní osobnost je způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti.
- (2) Svěprávnost je způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat).

§ 16

Právní osobnosti ani svěprávnosti se nikdo nemůže vzdát ani zčásti; učiní-li tak, nepřihlíží se k tomu.

§ 17

- (1) Práva může mít a vykonávat jen osoba. Povinnost lze uložit jen osobě a jen vůči ní lze plnění povinnosti vymáhat.

OSOBY

§ 18 **Osoba je fyzická, nebo právnická.**

§ 19

- (1) Každý člověk má vrozená, již samotným rozumem a citem poznatelná přirozená práva, a tudíž se považuje za osobu. Zákon stanoví jen meze uplatňování přirozených práv člověka a způsob jejich ochrany.
- (2) Přirozená práva spojená s osobností člověka nelze zcizit a nelze se jich vzdát; stane-li se tak, nepřihlíží se k tomu. Nepřihlíží se ani k omezení těchto práv v míře odporující zákonu, dobrým mravům nebo veřejnému pořádku.

OSOBY

§ 20

- (1) Právní osoba je organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná. Právní osoba může bez zřetele na předmět své činnosti mít práva a povinnosti, které se slučují s její právní povahou.
- (2) Právní osoby veřejného práva podléhají zákonům, podle nichž byly zřízeny; ustanovení tohoto zákona se použijí jen tehdy, slučuje-li se to s právní povahou těchto osob.

§ 21

Stát se v oblasti soukromého práva považuje za právní osobu. Jiný právní předpis stanoví, jak stát právně jedná.

- (1) **Osoba blízká je příbuzný v řadě přímé**, sourozenec a manžel nebo partner podle jiného zákona upravujícího registrované partnerství (dále jen „partner“); jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pocítovala jako újmu vlastní. Má se za to, že osobami blízkými jsou i osoby sešvagřené nebo osoby, které spolu trvale žijí.

Fyzické osoby

- § 23 Člověk má právní osobnost od narození až do smrti.
- § 24 Každý člověk odpovídá za své jednání, je-li s to posoudit je a ovládnout. Kdo *se vlastní vinou* přivede do stavu, v němž by jinak za své jednání odpovědný nebyl, odpovídá za jednání v tomto stavu učiněná.
- § 25 Na počaté dítě se hledí jako na již narozené, pokud to vyhovuje jeho zájmům. Má se za to, že se dítě narodilo živé. Nenarodí-li se však živé, hledí se na ně, jako by nikdy nebylo.

Děkuji za pozornost.

